

azon uraké, a kik régebb csak keresztl futottak a városra, de voltaképen semmit meg nem figyeltek.⁴

Az egyes tárgyak szakszerű csoportosítása a rendezőnek dicséretére válik s nekem mindjárt az jutott eszembe, hogy az, a ki ebben a főmester volt, a bizonyára több kiállítást is látott.

Az egész dologban csak azt sajnáljuk, hogy több jövővi iparunk nem jelent meg készítményével a tárlaton. Ez mindenesetre nagy kár. Az iparcikket céljánál fogva árulni kell s azzal senkinek sincs a szerénysége megtámadva, ha produktumát ilyen alkalmakkor csillogtatja is.

Ha egyik vagy másik iparos a ki nem állító közl azzal védekezék, hogy egy, vagy más okért nem jelenhetett meg a kiállításon pl. hogy nem volt ideje kiállítási cikket készíteni, az még nem mentés. A miniszter ur ilyen nem is kívánt. Ő oly cikkeket ohajtott látni, a melyek honi gyártmányból állítanak elő, s a melyet az iparos a mindennapi szükségletre vagy keresletre készít. Ilyet előállítani minden iparosnak módjában lett volna.

Helyesen cselekedett azon két kalapos, a kik különböző kalapokat mutattak be. Voltak ezek közt olyanok, a melyeket uri ember is fölthet a fejére, voltak olyanok, a melyeket a vidéken visel a nép és voltak mások a melyekkel a szomszédba kereskednek. Az hiszem, hogy ezek közül egy sem készült kizárólagosan a kiállításra és még is kelőleg ütötték a mértéket. Helyesen cselekedett azon csizmadia, a ki egy katona bakkancsot és csizmát állított ki és pedig olyan pontossággal a melyet egy jó iparostól méltán várhatni. Megmutatta legalább a miniszter urnak, hogy mi is képek volnának a katonaság számára szállítani s nem lenne rozsa a Bécsbe küldött pénzt a mi iparosainknak adni. A sepsiszigyörgyi és kézdvasárhelyi iparos pl. képes volna egy vagy két közel eső honvéd zászlóját ellátni bakkancsossal, a mi az államnak is bizonyos megtakarításokat eszközölné.

Ha a kormány az ilyen dolgokra nem figyel, akkor sohse várja, hogy az ipar emelkedjék. Egyetlen ilyen ténye az államnak egész forradalmat idézne elé az iparban. Ha a csizmadia bakkancsot gyártana, a timár ehez bőrt készítené, a mészáros jó áron eladhatná a nyers bőrt, a gazda a marháját stb.

Hát Brassóban, a híres brassai posztó hazájában, a nagymennyiségű gyapju kellős közepében a melyet most kivisznek, hogy két áron jöjjen vissza hozzánk, nem lehet-e gyártani olyan posztót, a melyet a katonaság visel, s nem lehet-e azt a szorgalmas székely székkel is épen úgy megkészíttetni, mint akár a bécsiekkel? Hasztalan ambicionáljuk iparosainkat ha munkát nem adunk kezébe, mert ő szegény dolgoznék, de hát kinek?

Épen azért ohajtható lett volna, hogy minden iparos álljon elé készítményével, hadd lássa a miniszter ur, hogy mire képes a székely.

A kiállított tárgyak közt volt még valami, a mi mindenkinek a figyelmét megragadhatta. Ez a Gyárfás Sámuel ur által kiállított nagymennyiségű selyem gubó. Oly iparcikk, a mely megérdemelné, hogy nagyobb pártfogásban részesüljön. Volt idő, mikor a selyemtermelésért sokan buzgólkodtak, s hogy a lelkesedést mi lohasztotta annyira le, azt még nem is sejtethem. Pedig ez egy oly üzletág, a mit a gyermek is kényelmesen élvezgethetne s a haszon: dusan kárpótolná a tenyésztésre fordított időt. Szükséges volna azért a selyem tenyésztés ügyét felkarolni s a kormány igen helyesen cselekednék, ha megynként megbizna valakit a gubók beváltásával. Az ily megbízottak aztán Szegszádra vagy más kijelölt központba kényelmesen elküldhetnék az évi termelést.

Mig ez meg nem történik, addig ez iparág felvirágozni nem fog. A kiállításról hiányzott a legfőbb: a székely szöttes. Nem tudjuk tüntetés akar e ez lenni az illetők részéről, de mindenesetre bosszantó, hogy e nevezetes iparcikk a mely a helybeli szövív intézet felállítását is maga után vonta, Székesfehérváron sem volt képviselve úgy a mint megérdemelte volna. A székely szöttes, oly országos hirre vergődött, mindenesetre bir oly lényeggel, mint a szövív intézet egyes kísérletei. Háttérbe szoritani akarni ezt, annyival inkább nem helyes, mert ha jól tudjuk, a szövív intézet épen azért állított fel, hogy e nevezetes iparágat tévább fejlessze. Már a kétféle gyártmány t. i. a szövív intézetbeli és a székely asszony által készí-

tett szöttes összehasonlításáért is szükséges lesz vala székely szöttesből egy kollektív kiállítást rendezni, minthogy e nélkül a szövív intézetnek szükségességét megítélni nem lehet. Hogy a székely szöttes minőségére nézve ma még felette áll minden szövív intézetbeli gyártmánynak, az elvitázhatlan.

Épen azért jó lesz vala a miniszter urat közelebről megismertetni vele, annyival is inkább, mert a miniszter ur, mint maga is kifejezte, ennek bemutatását várta. Jó lesz tehát jövőre figyelembe venni a székely szöttest is.

A kiállítás nevezetesebb tárgyaihoz tartozott még a különböző bőrök és a festő intézet cikkeinek kiállítása. Ezekről azonban jelen alkalommal a lap szűk tere miatt nem szólhatok.

Bendeguz.

Napoleon Lajos herceg temetése.

Eltemették.

Követte atyját, megelőzte anyját. Bezárult fölötté a chislehursti sir, s vele együtt milyen álmok, mily fényes tervek, mily csábító remények, s ki tudja milyen fényes jövő fölött zárukt beörökre az élet mesgyéjét a haláltól elválasztó ajtó!

Csöndes lesz ezután a chislehursti magány, nagyon csöndes. Csak a két sirből kikelő emlékek fognak néha nesztelenül az asszony és anya lelki szemei előtt elvonulni megháborítva álmait, földulva nyugalmát; s talán csak abban a tudatban fog vigaszrá lenni, hogy így volt ez megírva a sors könyvében.

A temetés napján szép hűvös reggel derült fel, a környékről különvonatok nagyszámu vendéget hoztak, kik fekete és diszruhában jelentek meg. A Camdenhouse előtti nagy téren reggel óta óriás embertömeg várakozott. A templomig az utat magánfogatok tarták befoglalva; a közönség közt, többnyire Párisból jött árusok csokrokat, képeket, verseket és koszorukat árultak. Egyébként a francia köznépet csak egy pár küldött és néhány munkás képviselte, az utóbbiak végeztek Camdenhouseban a szükséges munkálatokat. A megjelent franciák 9 óra után bebecsátattak a Camdenparkba, hogy a halottas menethez csatlakozzanak. A jelenvolt franciák közül főlemlítjük Haussemann bárót, Bassano herceget, Cossint, De Nieuwerket, Massy bárót, Puçlicsi-Contit fiával, Castelnau, Fleury tábornokokat, Duruy Albertet, Canrobert tábornagy nejét, Fleury grófnét. Démaud beszédet tartott, melyben a többek közt ezt mondá: „A gondviselés meg fogja ölni az utálatos francia költárságot“. E passust mély hallgatással fogadták. Válaszul másik beszéd nem mondatott.

E közben megjelent az angol királynő és Beatrice hercegnő mindketten gyászba öltözve. Főrnéke Albertnak halála óta a királynő most tett először látogatást. Valamennyi angol herceg egyenruhába követte a felségeket.

Midőn a menet megindult, mozsárlövészek dördültek el. Elül ment a parancsnokló tábornok, utána egy osztály dsidás, majd gyalogtűzerek és gyalogság, ez utóbbi a fegyvert agyával előre fordítva hóna alatt vitte. Ezek után lovastűzérés követekezett és a zenekar, melynek hangszerei fátyollal voltak borítva, s a dobok hangja pompává téve. A katonaság után jött a rom. kathi. papság, ezek mögött egy 9 fontos löveg a koporsóval, melyre látyollal borított selyemvánkoson az elhunyt érdemrendei és palmaágakból egy nagy kereszt voltak elhelyezve A koporsó előtt virágokkal díszített nagy keresztet vittek. A halottas szék mellett Jerome herceg és két fia, továbbá Lucien Murat és Bonaparte Károly lépkedtek. A tömegből egy hang felkiáltott: „Ime a mi szegény kis hercegnő!“

A koporsó után az elhunyt lovát vezették; ezüst csillagokkal behintett fekete takaró volt rajta. A lovát Uhlmann, a herceg komornyika vezette, ki a holttest azonosságának megalapításánál járult rogvott össze. Utána mintegy 120 francia ment rendjelekkel, azután angol tábornokok, köztük a királyi ház valamelyi hercegevel. A tábornokok után követekezett a diplomatiái kar. Károlyi osztrák-magyar nagy követ két huszár egyenruhában volt. A diplomatiái kar után ment mint egy ezer férfi en habit, köztük Paul de Casagnac; azután követekezett egy zenekar, két üteg 9 fontos francia zászlókkal, koszorúkkal, lobogókkal, melyek közt ilyen föliratuk voltak: „A francia ifjuság“; „A császári Franciaország“; „A párisi tanuló!“

Tanuló mint egy 30 volt jelen: előttük óriási babérszoszorú vittek. Egy francia kapitány teljes díszben jelent meg. Számos selyemzáló volt látható, rajtok himzett sasokkal és méhekkel. A menetet egy üteg 16 fontos zárta be.

Az egész menet elvonulása mint egy óra hosszat tartott, s egészben véve igen szép volt. Mikor a menet feloszlott, az eső gyengén kezdett permetezni.

Az ex-császárné állítólag e hó 11 én reggel 3 órakor látta a koporsót, 7 óráig félig eszméletlen állapotban volt. A királynő csak mint egy félóráig időzött nála, mivel a sátorból, melyet

az ő és Eugenia számára készítették, végig nézte a menetet. — A halottas kocsi 8 ló húzta, a koporsóra volt téve a boldogult kardja és katonasipkája. A szemföldel sarkát angol hercegek vitték.

Viktoria királynő, mint a „Figaro“ írja, gyönyörű keretet küldött Eugeniának az elhunyt herceg legujabb arcképe számára. A keret felső részén, a közepén egy sas francia nemzeti lobogót tart, melyen aranybetűkkel e vigasztaló szavak állanak: Not lost, but gone before (nem veszt el csak megelőzött bennünket).

Eugeniát e halotti ajándék igen meghatotta s ő is küld a királynőnek ilyen keretet, fiának legujabb arcképével együtt.

S Z I N É S Z E T.

K-Vásárhely, 1879. júl. 16.

Folyó hó 5-én Kazalicky jutalmául adatott „A szegedi vész“, látványos életkép dalokkal 3 felvonásban. Irta Lorényi A. „Adtál uram esőt, de nincs köszönet benne.“ Erre a nótára Kazalicky is elmondhatja: kaptam ugyan jutalmat, de máskor nem kérek belőle. Kazalicky a társulat legjelesebb tagjainak egyike; azt hittük tehát, hogy jutalomjátékára a közönség nagyobb számmal fog megjelenni; mennyire elbámultunk azonban, midőn a szinkörben körültekintve, alig láttunk egyebet a kongó ürességnél. Ugy a darab, mint ez előadás sikerültnek mondható. Legsikerültebb alak volt maga Kazalicky (Derék Gábor öreg vak) kinek átgondolt, érzéletes játéka valóban jobb sorsra lett volna érdemes. Kiténtek még; Morvay Demeter (közkatona), ki rövid szerepét sikerülten oldotta meg; azután Zádor Gézáne (Örzsé) Zádor Zoltán (Mokány Berci), Óváriné (Vakarcs Böske) és Sztupa (prepost). Szathmáryt és játékát tekintve, megérdemli, hogy róla dicsérettel szóljunk, de sehogysem tudunk kibékülni ama körölményvel, hogy magát nem maszkirozza. Pedig ez igen rontja az illúziót s a hatás rovására történik, vagy tán Szathmáry ur nem tartja érdemesnek a közönséget arra, hogy érte azt a csekély fáradságot vegye magának, a mibe arcának átalakítása kerülne? Végül kiemeljük a befejezést adott „Szeged még szebb lesz“ némtáncpárt, mely igazán elragadó volt kár, hogy a legördülő irly függöny oly hamar elzárta előlkön.

Julius 6-án színe került Nestroy énekes bohózata a „Lumpáci vagabundus“ Az előadás igen sikerült, s a közönsé számu közönség mindvégig a lejdéruitebb hangulatoan volt. A személyzet általában jól játszott, de még is kétségkívül legsikerültebb alakok voltak: Szathmáry (Csrna, szabó) és Zádor Zoltán (Lászlj csizmadia); a dicsőszövből az oroszánrészes azonban az előbbi illeti, a ki már azzal is kellemesen lepett meg, hogy nem a maga szokott arcvál jelent meg. Tegyen ugy máskor is és a hatás fokozott lesz.

Julius 8-án „Nők az alkotmányban“ 3 felvonásu vigjáték Tóth Kálmántól. Ezen ismét jeles darab előadása csinos, kereked és összetágó volt s ez inkább Komáromy (Bánfalvi), Sztupáné (Krisztina), Szatmáry (báro Szlankamenyi) és Zádor Zoltán (Borbocs) érdeme. A többiek is többé-kevésbé sikerülten adták szerepüket. Közönség igen csekély számmal.

Julius 9-én Pünköszt Anna k. a. felléptével Dóci kitünő vigjátéka „A csók.“ A közönsé számu közönség élvezetes előadásban részesült. Kitüntek: Morvay (Sever, Navarra király), Benkó Jolán (Blanda), Kazalicky (Adolár) Pünköszt Anna (Angella), Szathmáry (Carlo porfú), Zádor Zoltán (advári pap) és Zádorné (Marietta).

Julius 10-én Pünköszt Anna jutalmául adatott Jókai Mór drámája „Dózsa György“ üres padok előtt. A cimszerepet Komáromy játszta, igen sikerülten; mellette még leginkább kitünt Kazalicky (Barnabás). A többiek is megállták helyüket; azonban Komlós (Szapolyai) szokás szerint egy kissé merev volt. Pünköszt Anna (Csáky Lóra) szintén jól megoldotta szerepét.

Julius 12-én Nagy Rózsa jutalmául adatott Tóth Ede ismét jeles népszínműve „A to'onc.“ Az előadást kevesen nézték, a minek leginkább az volt oka, hogy ugyanakkor br. Kemény Gábor miniszter városunkban időzött s tiszteletére díszvacsora rendeztetett. A főbb alakokat Sztupáné, Nagy Rózsa és Zádor Zoltán személyesítették, még pedig jeles sikerrel. Főleg kifogástalan volt Sztupáné (Ordög Sára). A méltatlanul üldözött és e miatt az életől bucsút venni szándékozó Anyfal Liskát Nagy Rózsa csinosan, érzéssel játszotta; Zádor is, mint Mravcsák, sikerülten alakított. Emelést érdemelnek még: Komáromy (Conra Fridolin), Óváryné (Krisza), Kis Pista (Miklós) és Szathmáry (Lőrinc) a zsidó mulatságban.

Julius 13-án díszelőadásul, b. Kemény Gábor miniszter ő kegyelmességel tiszteletére“ adatott „Szécsy Mária“ történeti énekes színmű Szigettil 4 felvonásban. Sikerült előadás volt. Kitüntek: Benkó Jolán a cimszerepben, Komáromy (Vesse-lényi), Kazalicky, (Budaházi várnagy) Zádor Zoltán (Bukkenbukk), Szathmáry (Gyúszüsi) és Zádor Gézáne (Katica). Közönség közepes számmal.

Julius 15-ikére ki volt tűzve az „Idégesek“ azonban Komáromy hirtelen bekövetkezett betegsége (?) miatt elmaradt és adatott helyett: „A miniszter előszobájában“ egy felvonás dramolette: